



ZRSVN

Glasilo Zavoda RS za varstvo narave | Leto 10 | Številka 2/2013

38

N-vestnik



POČITNICE

dr. Darij Krajčič, direktor

V letošnjem letu beležimo zelo intenzivno delo praktično na vseh naših vsebinah. Širitev območij Nature 2000, ki ji je sledila priprava dopoljenih naravovarstvenih smernic, naval vlog za kmetijske lope, urejanje baze naravnih vrednot, intenzivno delo na projektih, priprava in oddaja kupčka novih projektnih prijav,... Zahvaljujem se vsem, ki so zlasti v zadnjem času krepko delali, tudi zunaj delovnega časa. Sedaj je čas za počitek in nabiranje nove energije. Želim, da počitnice preživite kar se da sproščeno, varno in se polni novih idej in motivacije vrnete spet v službo. V jeseni so pred nami novi izzivi in zelo obsežno delo na vseh naših vsebinah.



Rt Ronek

LUTKE V PRAVLJIČNI DEŽELI

Karolina Rebernik

Lutke iz predstave *Žabica je rešena* so oživele na naravnem prizorišču, v neposredni bližini Bohinjskega jezera. S predstavo smo sodelovali na prireditvi *U' konc sveta so pravljice doma*, ki jo že četrto leto organizira Vrtec Bohinj, letos v okviru Mednarodnega festivala alpskega cvetja 2013. Prireditev je oblikovana kot krožna pot, Zlatorogova pravljíčna dežela, na kateri obiskovalci, predvsem družine s predšolskimi in mlajšimi šolskimi otroki, srečajo sedem junakov iz Bohinjskih pravljič. Vsak junak ima točko s svojo pravljico in predloge za igrive in poučne aktivnosti v naravi. Junaki nas skozi zgodbo popeljejo v svet narave, saj je vsebina pravljíčne poti naravnana na geslo »nazaj k naravi« in spodbuja k spoštovanju in ohranjanju narave, odgovornemu ravnanju ter zdravemu načinu življenja.

Prav zaradi primerne ciljne skupine in vsebine prireditve, je bilo sodelovanje zavoda, s predstavo *Žabica je rešena*, odlično sprejeto. V prijetni senci so otroci spremljali predstavo, izdelovali žabice iz papirja, barvali pobarvanko ter skozi igro ugotavljali, zakaj so pomembna mokrišča. Pravljíčna pot, s številnimi spodbudami za gibanje, doživljanje narave z vsemi čuti in čutenji ter

ustvarjalnim učenjem v naravnem okolju, celotni družini omogoča prijetno srečanje z naravo, spodbuja pa jo tudi k medsebojnemu sodelovanju in skupni družinski igri. Prireditev je z velikim obiskom vsekakor dosegla svoj namen in z veseljem bomo sodelovali tudi v prihodnjih letih. Naša žabica je s tem končala selitveno pot, do jeseni, ko se bo spet vrnila in obiskovala vrtce.



Lutkovna predstava Žabica je rešena

MAVRIČNA DOŽIVETJA TRAVNIKOV NA GRADU KOMENDA NA POLZELI

Ljudmila Strahovnik

Ob mednarodnem dnevu Zemlje, 22. aprila, smo s sodelovanjem Zavoda za kulturo, turizem in šport Polzela ter Osnovno šolo Polzela na gradu Komenda pripravili prireditev z naslovom »Mavrična doživetja travnikov ob mednarodnem letu sodelovanja na področju voda«. Osrednja pozornost je bila namenjena pomenu ohranjanja biotske pestrosti travnikov, prikazana na dvanajstih kolažih travniškega cvetja, s katerimi avtor razstave, Gregor Kalan, predstavlja raznovrstnost oblik, barv in vrst. Strokovnemu predavanju Gregorja Kalana, je sledila otvoritev fotografske razstave v avli gradu, na zelenici pred gradom pa še ureditev gredice s setvijo semen travniškega cvetja. S kratkim kulturnim programom so prireditev popestrili učenci OŠ Polzela, Gobarsko mikološko društvo Polzela in kmetija iz Podvina pa sta poskrbela za pogostitev.



Setev semen travniškega cvetja

OTVORITEV UČNE POTI PRUSNIK

Ljudmila Strahovnik

Ob svetovnem dnevu okolja ter ob občinskem prazniku Občine Trbovlje, smo v začetku junija v sodelovanju s Turistično razvojnim društvom Krajinski park Kum Dobovec, Občino Trbovlje ter ob finančni podpori družbe TUŠ Nekretnosti d.o.o., ob bencinskem servisu MOL (regionalna cesta Trbovlje – Zagorje ob Savi) odprli novo »Naravoslovno-zgodovinsko učno pot Prusnik«. Celodnevna prireditev se je začela z delovno akcijo članov Kluba brigadirjev Zasavje, v kateri so čistili zaraščajoče se območje Prusnika in postavili informativne table za učno pot. Nato je sledila otvoritev učne poti s kulturnim programom učencev OŠ Tončke Čeč iz Trbovelj in sprehodom po učni poti.



Postavljanje table

Izhodišče in zaključek 1 km dolge učne poti je na platoju bencinskega servisa MOL, kjer je večja predstavljena informativna tabla z informacijami o KP Kum, območjih Natura 2000 ter poteku učne poti. Tej sledi še osem učnih točk. Na poti se seznanimo z nekdanjim pomenom Save kot prometne poti in ko je v Prusniku v letih 1759-1780 deloval ladijski urad za nadzor in pomoč pri plovbi. Spoznamo na območju prisotne zavarovane vrste hroščev - močvirskega krešiča, alpskega in bukovega kozlička ter sokola selca in planinskega orla, ki kraljujeta nad dolino Save v strmih skalnih ostenjih. Kot marsikje, se tudi v Prusniku travniki zaradi opuščene košnje močno zaraščajo. Na nekaj lokacijah še lahko občudujemo kranjske lilije in raznovrstne kukavičevke. So pa na svojem osvajalskem pohodu zelo uspešne predvsem invazivne tujerodne rastline, zlasti kanadska zlata rozga, žlezava nedotika, japonski dresnik in robinija. Gozd, ki ima na strmih pobočjih nad Savo predvsem varovalno vlogo, je bil pri ohranjanju uspešnejši. Prav tako tudi visokodebelni sadovnjak s starimi sadnimi vrstami, ki je tu še kot ostanek nekdanjega posestva. Prav poseben pa je pogled iz gozdnega zelenja na brzice na Savi, kjer se vodni tok močno razpeni. Lahko si predstavljamo, kako težko jih je bilo nekoč premagovati s tombasi (ladjami). Ni čudno, da je pri tem z brega morala pomagati tudi vprežna živina, ki je vlekla ladje proti toku.

Vse kar predstavlja širše območje Posavskega hribovja, pa je v oblikovanju logotipa učne poti, izredno dobro zajela sodelavka z novomeške enote Sandra Anzulović.



ŽABICA V PREKMURJU

Nika Hrabar

V letošnjem letu obiskujemo vrtce, kjer v okviru lutkovne igrice predstavljamo slikanico Žabica je rešena. Odločili smo se, da slikanico predstavimo tudi na VII. srečanju koordinatorjev ekovrtcev Slovenije v Dobrovniku, ki smo se ga udeležili v maju.

Ekovrtci so vključeni v Program Ekošola, ki je mednarodno uveljavljen program celostne okoljske vzgoje in izobraževanja, namenjen spodbujanju in večanju ozaveščenosti o trajnostnem razvoju med otroki skozi njihov vzgojni in izobraževalni program. Srečanja se je udeležilo okoli 160 vzgojiteljic. Z udeležitvijo na srečanju smo slikanico in njeno sporočilo predstavili večjemu delu vrtcev v Sloveniji. Vsak udeleženec je prejel tudi en izvod slikanice.

Program srečanja je bil zelo pestro obarvan, saj so ga popestrili otroci vrtca in osnovne šole Dobrovnik in Turnišče s plesnimi nastopi. Predstavniki Čebelarstva Slovenije je na zanimiv način predstavil čebelo in njeno vlogo v naravi. Koordinator za Ekošole je vrtcem predstavil program za naslednje leto. Po predstavitev smo odšli k Bukovniškem jezeru, kjer smo se odžejali z okusno izvirsko vodo in ogledali igrico o Bukovniškem jezeru. Sprehodili smo se ob jezeru, ki predstavlja življenjski prostor številnim pticam, dvoživkam in kačjim pastirjem. Odziv na našo predstavitev je bil zelo pozitiven, saj smo prejeli že kar nekaj prošenj za dodatne izvode slikanic za vrtce.



Pester spremljalni program srečanja

ZOFKA NA OTVORITVI TABLE V HRAŠAH

Nika Hrabar

S pomočjo krajanov in članov Turističnega društva Hraše, smo v maju otvorili interpretativno tablo ob hraških mlakah, saj sta mlaki v Hrašah pri Smedniku res nekaj posebnega. Na območju mlak se preko celega leta zvrsti čez 100 različnih vrst ptic. Spomladi prihaja v mlaki mrestit več 10.000 dvoživk. Mlaki preletavajo številni kačji pastirji in okoliške travnike številni metulji.

Ker pa je bilo letošnje pomlad vreme bolj muhasto, smo morali otvoritev table, predvideno v petek, 10. maja, zaradi slabega vremena prestaviti. A glej ga no, datum smo prestavili ravno na 15. maja, ko je bila na koledarju »uscana Zofka«.

Kljub sončni vremenski napovedi, je nekaj minut pred uradno otvoritvijo table, začelo močno pihati in deževati. S krajni smo ravno pripravili mize in nanje položili sladke dobrote, ko je bilo potrebno na hitro vse pospraviti pod najbližjo streho. Na srečo nam je domačin Jože Janhar ponudil prostor



Udeleženci otvoritve ob ogledu table

na njegovi kmetiji, kjer smo imeli uradno otvoritev table. Predsednik krajevne skupnosti Nejc Smole je imel pozdravni nagovor. Član TD Hraše Jože Janhar nam je predstavil hraški mlaki kot jih vidijo domačini. Tablo in njeno vsebino sem predstavila jaz, kot avtorica table in predstavnica ZRSVN. Slikarski del table pa nam je predstavila slikarka in domačinka Meta Lahdenmäki. Program so popestrili pevski zbor Smleški žarek s pesmimi o naravi, vključno z žabjo svatbo. Dogodek je povezovala sodelavka Mateja Kocjan. Po končanem uradnem delu, se je na srečo vreme izboljšalo in odšli smo nazaj k tabli, kjer smo si jo lahko ogledali tudi v živo. Nekaj ptic s table smo lahko poiskali tudi v naravi s pomočjo teleskopa. Kdor pa je želel izvedeti kaj več o pticah, je lahko povprašal člana Društva za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije Blaža Blažiča. Otvoritev table smo zaključili dobre volje, ob dobrem pecivu in sončnem zahodu.

INVAZIVKE ODSTRANJEVALI TUDI V TRZINU

Maja Brozovič, Vika Kreča (Občina Trzin)

Zadnji četrtek v maju je v Trzinu potekala prva akcija odstranjevanja tujerodnih invazivnih rastlin v občini. Skupaj z Andrejo Slameršek sva že v lanskem letu pripravili načrt odstranjevanja z lokacijami invazivk na območjih z naravovarstvenim statusom. Akcijo smo načrtovali že konec oktobra preteklega leta, a so jo neugodne vremenske razmere preprečile. Vremenske razmere so bile tudi tisti četrtek neugodne, saj je tako kot pretekli dnevi deževalo. A glavnih organizatorjev, Turističnega društva Kanja, Planinskega društva Onger, Strelskega društva in Občine Trzin, dež ni ustavil, saj so se odločili, da akcije ne bodo več predstavljali ter da jo bodo kljub dežju izpeljali.

Na zbirnem mestu pri zaklonišču se je ob 15. uri zbralo 13 udeležencev. Med njimi smo bile kar štiri naravovarstvenice, iz osrednje enote (Mateja Kocjan in Andreja Slameršek) in kranjske enote (Sara Strajnar in Maja Brozovič) Zavoda RS za varstvo narave, člani trzinskih društev, dve občinski svetnici

in seveda župan občine. Oboroženi z ustreznim orodjem smo se napotili proti Frnihtovemu bajerju, ki je naravna vrednota hkrati pa tudi posebno območje varstva Rašica. Ob poti smo pulili orjaško in kanadsko zlato rozgo, žlezavo nedotiko in enoletno suholetnico. Rastline smo odlagali v vreče, ki smo jih praznili na pripravljeno odlagališče na deponiji. Ob deponiji smo si ogledali rastišče amorfe, ki pa je bil prevelik zalogaj. Odločili smo se, da bodo za odstranitev amorfe raje poskrbeli vojaki iz vojašnice v Bohinjski Beli, ki so Občini Trzin ponudili pomoč v sredini meseca junija.



Kup odstranjenega dresnika

Tako kot dež smo bili vztrajni tudi udeleženci. Poiskali smo prvo najbližjo lokacijo rastišča japonskega dresnika ob poti nasproti Frnihtovega bajerja. S krampi in rovnicami smo ga izkopal in nato odvlekli do deponije, pri tem pa iznašli dokaj inovativen način za transportiranje, saj avtomobilske prikolice nismo imeli.

Po opravljenem delu je sledila malica, ki jo je pripravila energična predsednica Turističnega društva Kanja, gospa Jožica. Prijetno utrujeni, predvsem pa ponosni na velik kup odstranjenih invazivk, smo se dobre volje razšli ob približno pol šesti uri. S tovrstnimi akcijami bodo v Trzinu še nadaljevali. Na občini so predlagali, da bi za območja, kjer se invazivke širijo, določili domačine skrbnike, ki bi »bdeli« nad rastjo rastlin in jih sproti odstranjevali. Občini Trzin je uspelo z dobro voljo in pozitivno energijo, in tudi z našo pomočjo, povezati vse glavne akterje na lokalnem nivoju. Vse čestitke!

SKAVTI V NARAVO

Karolina Rebernik

V aprilu je Zavod RS za varstvo narave sodeloval na enodnevnem posvetu o okoljski vzgoji, ki ga je Skavtski okoljski center Kočevski Rog izvedel na kmetiji odprtih vrat na Kurenu nad Vrhniko.

Posvet je bil organiziran v okviru projekta »V naravi sem doma«, ki se izvaja v sodelovanju s Švicarsko skavtsko organizacijo Pfadbewegung in je podprt s sredstvi Švicarskega prispevka Evropski uniji. Namen posveta je bil predstavitev različnih pristopov in dobrih praks organizacij, ki se ukvarjajo z okoljsko vzgojo ter povezovanje med njimi. Na posvetu so bile udeležene vladne in nevladne organizacije ter ostale zainteresirane organizacije in posamezniki. Svoj način okoljske vzgoje so tako predstavili še predstavniki Zavoda za gozdove Slovenije, Združenja slovenskih katoliških skavtinj

in skavtov, Lovske zveze Slovenije in Svetovalnice Tabor ter psiholog in psihoterapevt Bogdan Žorž. S sodelavko Niko Hrabar sva predstavili poslanstvo in naloge našega Zavoda, s poudarkom na vlogi Zavoda pri ozaveščanju javnosti o pomenu ohranjanja narave. Izpostavili sva različne načine s katerimi na Zavodu pristopamo do ljudi. Ker pa v letošnjem letu našim najmlajšim predstavljava knjižico Žabica je rešena, ki je po svoji vsebini namenjena tudi odraslim, sva predstavili različne možnosti ozaveščanja otrok, staršev ter vzgojiteljev preko zgodbe z naravovarstveno vsebino. Za zaključek sva odigrali še lutkovno predstavo o žabici in udeležence povabili, da se udeležijo naravovarstvenih akcij na terenu.



Udeleženci srečanja

Da je terensko delo svojevrstno doživetje, smo izkusili v drugem delu posveta, kjer smo se napotili v bližnji gozd in raziskovali naravo. Iskali smo različne dele drevesnih vrst, ugotavljali, kakšna je drevesna skorja, se pogovarjali z drevesi, poslušali zvok suhega listja, našli sled živali in si za trenutek poiskali skriti kotiček v gozdu, kjer smo se notranje umirili. Sledila je razprava v manjših skupinah na temo, kateri so ključni elementi za izvajanje okoljske vzgoje.

S strani udeležencev sva dobili več pozitivnih odzivov na naše delo in novo ponudbo za lutkovno predstavo v vrtcu, s Skavtskim okoljskim centrom Kočevski Rog pa bomo še naprej povezani. Sodelovanje na posvetu ni bilo le strokovno s prispevkom, temveč tudi zanimiva izkušnja terenskega doživljanja narave z vsemi čuti in čutenji, kar pri našem delu ne doživimo pogosto.

UČNA POT KOKRA NA VISOKEM PRI KRANJU

Tadeja Šubic

Ob reki Kokri med Visokim in Tupaličami je urejena nova učna pot, ki je nastala s sodelovanjem Občine Šenčur in Turističnega društva Valentin Kokalj Visoko ter strokovno pomočjo kranjske območne enote ZRSVN in Geološkega Zavoda Slovenije. Štiri pojasnjevalne table predstavljajo naravo ob Kokri, kamnine njenih prodišč, vodno moč reke ter nekdanje dejavnosti, predvsem mlinarstvo v nedavni preteklosti. Pot je nastala na pobudo domačina magistra geografije Milana Krišlja, njen cilj pa je predstaviti Kokro predvsem domačinom in številnim sprehajalcem, ki imajo

ta prostor radi, kar so pokazali tudi ob odprtju poti. Pot vključuje tudi 3 m visoko štiristrano piramido iz kamnov ob športnem igrišču Rapa, nabranih na njenih prodiščih, polnih raznovrstnih prodnikov. O poti izvemo več tudi iz tematske publikacije z naslovom Reka Kokra se predstavi.

PROJEKT MEDPAN NORTH SE ZAKLJUČUJE

mag. Robert Turk

S koncem junija 2013 se je zaključil projekt MedPAN North, ki je potekal v okviru Programa Med s pomočjo sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj. Vodilni partner projekta je bil WWF Francija, v njem pa je sodelovalo 11 partnerjev iz vseh šestih sredozemskih članic EU, med njimi tudi Zavod Republike Slovenije za varstvo narave. Splošni cilj projekta je bil izboljšati učinkovitost upravljanja z morskimi zavarovanimi območji, vključno z morskimi območji Natura 2000 ter prispevati k oblikovanju mreže morskih zavarovanih območij v Sredozemlju. K oblikovanju slednje nas zavezujejo tako mednarodni dogovori kakor tudi okoljska politika EU. Pot do omenjenega cilja je vodila preko številnih aktivnosti, združenih v tri sklope - novi pristopi pri upravljanju z morskimi zavarovanimi območji, trajnostno upravljanje ribolova in trajnostno upravljanje turističnega obiska v morskimi zavarovanih območjih ter v dva »podporna« sklopa - komunikacijo ter upravljanjem s projektom. Zavod RS za varstvo narave je v okviru projekta izdal



Tiskovna konferenca ob zaključku projekta

z gibanko o morskih habitatnih tipih Natura 2000 »Ohranjanje morske biotske raznovrstnosti, globalni izzivi – lokalni ukrepi«, ponatisnil z gibanko »Morski datlji? Ne, hvala!« ter prevedel razstavo »Nevidne vezi« v angleško-francosko verzijo. Ves čas trajanja projekta smo izvajali aktivnosti informiranja javnosti o poteku projekta. V okviru projekta smo ocenili stanje kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov Natura 2000 v morskem delu naravnega rezervata Strunjan in oblikovali priporočila za usmerjanje obiska območja s plovili oz. za predvideno nameščanje priveznih mest. Z ostalimi partnerji smo sodelovali pri oblikovanju kazalcev za ocenjevanje učinkovitosti upravljanja morskih zavarovanih

območij in testirali dogovorjene kazalce na primeru Krajinskega parka Strunjan. Opravili smo številne razgovore z ribiči, ki lovijo na območju Naravnega rezervata Strunjan in sklenili okvirni dogovor o izvajanju gospodarskega ribolova na tem območju. Spremljali smo turistični obisk na območju Naravnega spomenika Debeli rtič in v njegovi neposredni okolici ter opredelili osnovne ukrepe za zmanjševanje negativnega vpliva na naravne vrednote in biotsko raznovrstnost tega območja. Rezultate projekta smo predstavili na nedavni novinarski konferenci v Izoli. Celotno izvedbo projekta, tako na lokalnem kakor tudi na transnacionalnem nivoju, smo ocenili kot zelo uspešno in ob tem poudarili nujnost aktivnejše vloge nacionalnih in lokalnih oblasti v opredeljevanju nujnih ukrepov za ohranjanje morske biotske raznovrstnosti.

IZOBRAŽEVALNO SREČANJE ZRSVN – KGZS

mag. Mateja Žvikart



Projektne aktivnosti projekta LIFE + PUN2000 so v polnem teku. Poleg delavnic za pripravo strokovnih izhodišč za Program upravljanja območij Natura 2000 v obdobju 2014-2020 se je v četrtek, 30. maja 2013 odvijalo tudi izobraževalno srečanje dveh partnerskih organizacij Zavoda RS za varstvo narave in Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije. Na celodnevem srečanju, ki je bilo namenjeno predvsem krepitvi sodelovanja in načrtovanju trajnostnega kmetovanja na območjih Natura 2000 so se udeleženci seznanili z novostmi, ki jih prinaša nova Uredba območij Natura 2000, analizo doseganja naravovarstvenih ciljev po aktualnem Programu upravljanja območij Natura 2000, predlogi naravovarstveno usmerjenih ukrepov v Programu razvoja podeželja 2014 - 2020 ter v delavničnem delu iskali rešitve nekaterih najbolj perečih problemov s katerimi se srečujejo na terenu. Med živahno diskusijo je bilo podanih kar nekaj konkretnih rešitev in projektne ideje, ki jih bomo še dodatno razvijali v prihodnjih mesecih in vključevali v naše nadaljnje projektne aktivnosti.



Delo v manjših skupinah na srečanju

DELAVNICE ZA DOLOČITEV VARSTVENIH CILJEV IN UKREPOV

Barbara Kink



V okviru projekta PUN2000 je začel Zavod RS za varstvo narave izvajati delavnice z zunanjimi strokovnjaki za določitev podrobnih varstvenih ciljev in ukrepov po območjih Natura 2000 za posamezne skupine habitatnih tipov ter živalskih in rastlinskih vrst. Podrobni varstveni cilji in ukrepi bodo zapisani v prilogi Osnutka programa upravljanja območij Natura 2000.

Na delavnicah za določanje podrobnih varstvenih ciljev in ukrepov se obravnava posamezno vrsto oz. habitatni tip zaporedno po vseh območjih Natura 2000, kjer je kvalifikacijska. O vrsti ali habitatnemu tipu se za vsako območje Natura 2000 posebej pregleda naslednje podatke:

- ocena velikosti populacije na območju,
- geografska opredelitev habitata vrste/površine HT na območju ali kadar to ni mogoče določitev GIS postopka s katerim se kolikor je mogoče natančno modelira pojavljanje habitata vrste/HT na območju,
- geografska opredelitev struktur pomembnih za vrsto (kotišča, prezimovališča, drstišča...),
- ustrezna raba habitata vrste/HT (obtežba, število košen, mrtva lesna masa...),
- grožnje doseganju ugodnega stanja vrste/HT na območju,
- trend velikosti populacij in habitatov vrst/HT na območju in v biogeografski regiji,
- ukrepe za doseganje ali ohranjanje ugodnega stanja in
- obseg ukrepov za obdobje 2014-2020.

Po prvih izvedenih delavnicah na področju jamskih vrst in habitatnih tipov, ter vrst metuljev, medveda, vidre, bobra ter barjanskih habitatnih tipov ocenjujemo, da je sodelovanje z zunanjimi strokovnjaki v taki obliki kvalitetno ter potrebno in koristno za nadaljnje delo.

DOŽIVETI PLANIK - ALI KAKO PREDSTAVITI UČENCEM NARAVO IGRIVO, INOVATIVNO, USTVARJALNO ... DRUGAČE

mag. Andreja Škvarč, Davor Krepfl, Andreja Slameršek



V prebujajočem jutru na Planiku, ravno ob času, ko so se skozi krošnje prebijali prvi sončni žarki, se je v daljavi zaslislalo veselo čebljanje prihajajočega razreda šolarjev. Od hoje ogreti so bili takoj po nekaj uvodnih stavkih dobrodošlice pripravljeni na prvo igro uganjevanja živali. V nasmejanem vzdušju ob uravnoteženi kombinaciji učenja in igre se je naravoslovno doživljajski dan zares pričel in se v tej smeri samo še nadaljeval.

Gozd in drevesa smo učencem predstavili preko različnih aktivnosti, ki so bile nekatere bolj druge pa manj doživljajsko naravnane. Želeli smo predstaviti naravo na drugačen način, ki se bo zdel učencem bolj zanimiv. Zato smo na začetku povezali poznavanje narave s telesno aktivnostjo in igrivo skupinsko tekmovalnostjo. Na tak način smo spoznavali različne drevesne vrste, kar se je izkazalo za zelo uspešno. Krogotok energije v gozdu in prepletenost različnih delov narave med seboj smo spoznavali na primeru stoječega odmrlega drevesa, za katerega smo na koncu ugotovili, da je veliko manj mrtvo, kot smo na začetku mislili, da je. Eden od ciljev, ki smo si ga zadali še pred izvedbo naravoslovnih dni je bil, da učencem približamo gozd in naravo skozi vsa čutila in ne samo preko vida in razumevanja. V ta namen smo izvedli tudi nekaj iger in drugih, tudi umetniško obarvanih aktivnosti, ki so predstavile naravo in gozd še nekoliko drugače. Na koncu smo videli, da se je učencev najbolj dotaknil ravno ta pristop, ki ni temeljil na razlaganju, ampak na spontanem in izkustvenem spoznavanju narave – nekaj novega!!!

Ob potoku in na travniku smo se skušali vživeti v njihove majhne prebivalce, ugibali smo kje vse se skrivajo in kakšne »poklice« imajo. Nato smo si jih pobliže ogledali in se nismo mogli načuditi raznolikosti njihovih barv, oblik in načinov življenja. Nova spoznanja smo dodatno utrdili z gibalno ustvarjalno igro. Spoznali smo kako se tudi življenje v gozdu, na travniku in v potoku med seboj prepleta, kako je v naravi vse med seboj povezano. Tudi o vodi in mokriščih smo se pogovarjali in preko izdelave lastnega mokrišča skupaj odkrili njihov velik pomen.



Lov z metuljnico je bil posebno doživetje

Narava je vse dni sodelovala z nami. Dogovor s hribskimi urhi je uspel, nekoliko manj z rakom koščakom, ki ga ni bilo vedno doma. Zato pa nas je iznenada presenetil močvirski krešič, in še več, po našem večletnem iskanju so otroci v metuljnico ujeli celo travniškega postavneža in močvirskega cekinčka! Ptice so bile tiste, ki so s svojim oglašanjem z neverjetno lahkoto v trenutku pritegnile pozornost vseh učencev ter povzročile spontane trenutne popolne skupinske tišine. Orhideje so nas barvito spremljale ves čas, neverjetno, takoj po izvedbi zadnje delavnice pa odcvetele.

Za naravoslovni dan, ki je na terenu trajal dobre tri ure, se je bilo treba pripraviti temeljito. V naprej določiti poti

in postanke, točke menjave, natančen časovni urnik, pripraviti vse materiale, še najbolj pomembno pa pred izvedbo dodobra spoznati prostor, da veš kaj vse lahko pokažeš in morebiti pričakuješ. Seveda brez presenečenj in improvizacije na licu mesta nikoli ni šlo. Vedno je dobro imeti še kakšno dejavnost ali igro na zalogi. Pa tudi dinamiko skupine je treba spremljati in nenehno sproti prirejati okvirno načrtani program. Mentorji smo imeli hkrati opraviti tako z raznolikostjo narave kot z raznolikostjo otrok. Razlike v koncentraciji, živahnosti, posebnostih, značaju, kako vse spraviti na skupni imenovalec in vsem na enako privlačen način predstaviti naravo? Razkrilo se je, da je skupni imenovalec navdušenje, poglobljeno čutenje in skupno čudenje nad vsem živim.

Na splošno nas je presenetil zelo dober odziv učencev in njihovih učiteljev, dobesedno nekatere aktivnosti se kar niso hotele nehati, tako da je ura zaključka prišla kar malo prehitro. Razšli smo se v prijetnem vzdušju s povabili in obljubami, da zadevo ponovimo. Ob pogledu nazaj smo bili tako mentorji kot učitelji enotni, da takovrstnega izobraževanja in vzpostavljanja odnosa do narave v našem šolskem sistemu dandanes primanjkuje in da je v hitrem in od narave oddaljenem koraku sodobnega življenja, treba le še utrjevati in pogosteje izvajati tak način poučevanja o naravi - v naravi.

Naravoslovne dneve smo izvedli v okviru projekta WETMAN na projektnem območju Planik, v maju in juniju 2013, z učenci 6., 7. in 8. razredov OŠ Roje in OŠ Mengeš.

SKLEDNIC V KALU KRIVAČE JE VSE VEČ – BO TAKO TUDI V PRIHODNJE?

Matej Simčič



Hiter ritem izvajanja del v okviru projekta WETMAN na pilotnem območju Gornji kal iz leta 2012 se je nadaljeval takojzatem, ko je skopnel ves sneg. Sredi aprila 2013 je izbrani podizvajalec namreč pričel z deli na »največjem gradbišču v Beli krajini«, na območju kala Kršeljivec. V preteklosti je to bil eden največjih kalov na črnomaljskem kraškem ravniku, zaradi opuščanja živinoreje in nespretnih poskusov čiščenja pa je sčasoma povsem presušil. Pred pričetkom zemeljskih del smo odstranili drevje, odkazano s strani ZGS, hkrati pa celotno območje kala tudi pomulčali. Sledila je odstranitev vrhnjega sloja zemlje s štori in koreninami, nato pa poglobljanje kotanje v zeleni obliki do nepropustne plasti gline. Pri oblikovanju kotanje smo sledili naravnim linijam prejšnjega kala, v prostor pa smo vnesli različne elemente za povečanje razgibanosti kala. Že nekaj dni po zaključenih delih se je v kotanji začela nabirati voda, ki je postala domovanje hribskim urhom in kačjim pastirjem, opazne pa so tudi sledi divjadi, ki si tukaj teši žejo.

Dosedanje raziskave o stanju populacije močvirske sklednice na širšem območju Gornjega kala so pokazale izrazito neugodne trende. Odločili smo se za odvzem ene samice z jajci iz vitalne populacije v povirnem delu Lahinje in njeno preselitev v kal Krivače. S tem smo osvežili izolirano

populacijo, upamo pa, da bo samica v neposredni bližini kala Krivače odložila jajca.



Sklednica v novem domu

Vsako leto v začetku junija organizira ŠTD Vinica tradicionalni pohod po Župančičevi poti od Dragatuša do Vinice. Pohoda se udeleži okoli 100 pohodnikov, večinoma iz bližnjih krajev, pa tudi iz vseh ostalih koncev Slovenije. Letos smo se v sodelovanju z organizatorji odločili, da bomo ob enem izmed obnovljenih kalov, Kršeljivcu, predstavili projekt WETMAN in izvedena dela na pilotnem območju Gornji kal. Pripravili smo bogat promocijski material o projektu, preko »projektnega« daljnogleda pa so si obiskovalci iz varne razdalje (varne za živali, seveda) lahko ogledali hribske urhe, kačje pastirje in paglavce. Pohodniki so z veseljem prisluhnili razlagi o Naturi 2000, močvirski sklednici in projektu WETMAN, saj smo sproti razčistili marsikatero vprašanje o koristnosti mokrišč in varovanih območij nasploh. Ocenjujemo, da so tovrstne predstavitve na terenu najboljši možni način približevanja narave ljudem – še posebej, če so tako radovedni, kot so bili to topla sobota.



Obnovljen kal Kršeljivec

Da pa nismo samo »dajali«, pač pa nekaj tudi »dobili«, je poskrbela pohodnica iz sosednje vasi Nova Lipa. Obvestila nas je, da so prejšnji dan ob delu na njivi odkrili močvirsko sklednico. Z rahlo nejevero sem se po pohodu odpravil k njim in res se je v vedru skrivala samica močvirske sklednice. Nemudoma sem poklical strokovnjaka za to vrsto in skupaj sva dorekla, da ustrezno izmerim opažen osebek, ga označim in odnesem v najbližje ustrezno vodno telo. Po temeljitem premisleku se je izkazalo, da je to kal Krivače - samo dober teden po preselitvi samice z jajci iz povirnega dela Lahinje smo torej v Krivače prenesli še eno samico.

Pomemben sklop projekta WETMAN je tudi komunikacija z različnimi javnostmi. Z zavedanjem, da moramo k ozaveščanju o pomenu mokrišč pristopiti previdno, smo se lotili priprave vsebin za ozaveščevalne table, ki bodo postavljene v primerni oddaljenosti od kalov.

Letošnja zima je bila huda – tudi za dvoživke

Obilica zapadlega snega je vplivala na dvoživke tako v Beli krajini kot tudi po ostali Sloveniji. Ob Gornjem kalu je še 2. aprila snežilo, tako da smo ograjo lahko postavili šele 10. aprila. Naj povemo, da smo letos prvič uporabili novo ograjo, in sicer smo namesto folije uporabili trdno maso, t.i. »pleksi steklo«. Izkazala se je za zelo uporabno, enostavno za montažo in vzdrževanje. Kakorkoli že, število prenesenih dvoživk je bilo v primerjavi s prejšnjimi leti izredno nizko – v in iz kala smo prenesli nekaj čez 800 navadnih krastač in 1 rosnico, med pospravljanjem ograje pa smo opazili tudi zeleno rego, ki jo ob Gornjem kalu opazimo sila redko. Samo za primerjavo – lani smo prenesli nekaj čez 5.000, leto pred tem pa 7.000 dvoživk, med katerimi so bili prisotni tudi veliki, navadni in planinski pupek. Tovrstne odklone si razlagamo z zelo dolgo trajajočo snežno odejo in večkratnimi vmesnimi otoplitvami v mesecu marcu.



Zelena rega

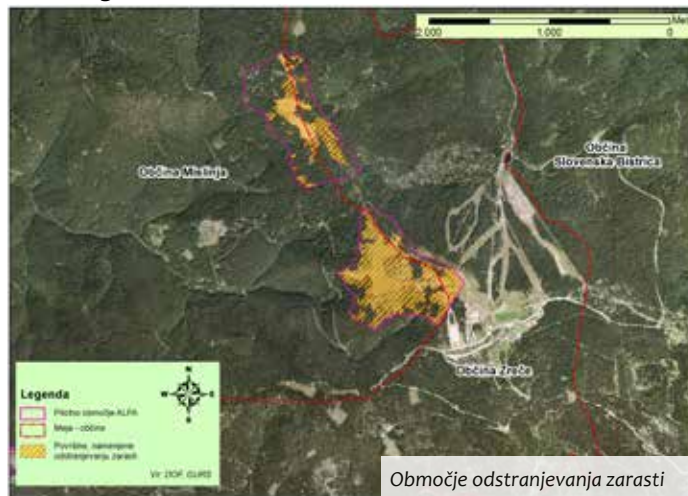
PROJEKT ALPA: KAJ SE BO DOGAJALO V LETOŠNJEM POLETJU NA POHORSKIH PLANJAH

Sebastjan Štruc



V letu 2013 je polno aktivnosti v okviru projekta ALPA, saj se le-ta čez dobro leto zaključuje. Najbolj obsežen in težaven je predvsem sklop odstranjevanja zarasti in v nadaljevanju mulčenja panjev dreves (na območjih, ki bodo namenjena košnji), saj gre za območja, ki so prepletena z mnogimi interesnimi dejavnostmi oz. aktivnostmi (bližina turističnega centra na Rogli, pohodništvo, paša, košnja, gozdarska dejavnost,...). Ravno zaradi tega je bilo v preteklosti mnogo naporov vloženih v pridobivanje raznih soglasij in komunikaciji s posameznimi deležniki, ki so kakorkoli povezani z odstranjevanjem lesne zarasti. Obveščanje javnosti o revitalizaciji planj je ključnega pomena, da bodo posegi na planjah pozitivno sprejeti (sečnja in spravilo lesa ter mulčenje panjev). Javnost bo obveščena o izvajanju del na planjah na več nivojih (lokalne skupnosti, podjetja, planinska ter turistična društva) in preko različnih medijev. V tem procesu bosta odločilno vlogo odigrali dve lokalni skupnosti, to sta projektni partner Občina

Zreče ter podpornik projekta Občina Mislinja (teritorialno pokrivata območje omenjenega posega). V izjemno pomoč pri obveščanju javnosti bo sodelovalo tudi podjetje Unitur (Program turizem), ki bo obveščalo javnost preko digitalnega oglasnega panoja na Rogli in na posameznih točkah v Zrečah in na Rogli.



Območje odstranjevanja zarasti

DOLGO VROČE POLETJE NA POHORJU

Sebastjan Štruc



Res je – na Pohorje bo to poletje res vroče, predvsem pa dolgo poletje, ki se bo še prehitro prevesilo v jesen, saj želimo v tem času izvesti številne aktivnosti.

V lanskem jesenskem obdobju se je pričelo z odstranjevanjem lesne zarasti na območjih Javorskega in Klopnega vrha. Na Javorskem vrhu sta bile organizirani dve zelo uspešni akciji (namenjeni predvsem ozaveščanju javnosti o pomenu mokrišč), s pomočjo katerih se je odstranila večina lesne mase z območja. Na območju barij na Klopnem vrhu pa se je zima lansko jesen kar prehitro začela, zato bodo aktivnosti odstranjevanja zarasti znova potekale od začetka meseca julija.

Novost v tem letu bo vsekakor postavitev lesenih pregrad (območje Lovrenškega jezera, barij na Klopnem vrhu in Javorskem vrhu). Kljub dokaj nezahtevni konstrukciji pregrad bo to vsekakor izjemno težko opravilo tako iz



Lesene pregrade na Češkem

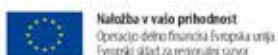
vidika načrtovanja kot tudi transporta materiala na težko dostopna območja. Sisteme pregrad bo potrebno umestiti v prostor s pomočjo niveliranja, tako da bo vsaka dolvodno ležeča pregrada od 5 – 15 cm (odvisno od lastnosti terena) nižja od predhodne pregrade (na tak način bomo zagotovili zastajanje vode na območju barij in posledično preprečili izsuševanje območij).

Lansko leto smo uspešno izgradili lesene brunčane poti na treh lokacijah (Lovrenška jezera, Ribniško jezero in Črno jezero), vendar je tekom projekta prišlo do pozitivnih sinergij z lokalnimi skupnostmi (Občina Zreče, Občina Slovenska Bistrica), tako da sta na novo načrtovani dve leseni poti na območju barja na Ostruščici v Občini Zreče (interpretacijska brunčana pot) ter naravoslovna učna pot na Črnem jezeru (Občina Slovenska Bistrica). Od začetka julija dalje bodo potekala tudi obnovitvena dela na razglednem stolpu na Lovrenških jezerih (v času obnove bo obisk stolpa prepovedan, zato je v teku obveščanje javnosti preko različnih medijev).

Načrtovana je tudi postavitev informacijskih tabel in piktogramov na območju Rogle, Lovrenškega in Ribniškega jezera, Ostruščice in Osankarice, ki bo zahtevala kar precej naporov zaradi prenosa/prevoza materiala na težko dostopne in precej oddaljene lokacije.

PRIPOROČILA ZA ŠIRJENJE AVTOHTONIH MEDOVITIH RASTLIN IN ZATIRANJE INVAZIVK

Sonja Rozman



Zavod RS za varstvo narave je v projektu AMC PROMO BID odgovoren za pripravo Medsektorsko in mednarodno usklajenih priporočil za širjenje avtohtonih medovitih rastlin in zatiranje invazivk. Odločili smo se, da v pripravo aktivno vključimo večino sektorjev, ki hote ali nehotе razširjajo invazivne rastline oziroma prihajajo v stik z njimi. Tako smo Sara, Mateja, Marjeta in Sonja skupaj z drugimi partnerji v projektu organizirali 6 delavnic, tri v Sloveniji in tri na avstrijskem Koroškem, na katerih je sodelovalo 196 udeležencev.



Točkovanje na delavnici

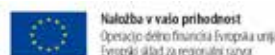
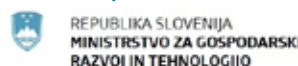
Namen delavnic je bil širok, od vključitve različnih sektorjev v sam proces priprave priporočil, do raziskovanja

odnosa udeležencev delavnic do invazivk, vključitve različnih sektorjev v razmišljanje o problematiki invazivk, izobraževanja in ozaveščanja vseh udeležencev, povezovanja različnih sektorjev in še marsičesa. V vsebino smo vključili tudi izkušnje o uspešnosti različnih načinov omejevanja in zatiranja invazivk iz različnih virov. Na začetku smo v sam proces vključili medije in tako dosegli tudi širšo javnost. Priporočila bodo postala širše uporaben pripomoček za načrtovanje zatiranja invazivk, tako preprečevanje nadaljnega širjenja kakor uničevanja oz. iztrebljanja na izbranih območjih, in v pomoč pri načrtovanju nadaljnjih aktivnosti na področju problematike invazivnih tujerodnih rastlin. Pomemben cilj je prepričati čebelarje v pomen ohranjanja biodiverzitete avtohtonih medovitih rastlin, zato v Priporočilih najdemo širok nabor avtohtonih rastlin, ki bi lahko nadomeščale tujerodne vrste v čebelji paši. Dokument bo dostopen na spletu (osnutek si že lahko preberete na Zavodski spletni strani), namenjen pa je državnim ustanovam, lokalnim skupnostim, projektantom, komunalnim službam, urejevalcem javnih površin, društvom, posameznikom in drugim, ki so pripravljeni pomagati v aktivnostih usmerjenih proti nadaljnemu širjenju invazivnih tujerodnih rastlin.

Priprava Priporočil z aktivnim vključevanjem deležnikov se je izkazala kot zelo uspešna, saj ima poleg osnovnega cilja še kopico pozitivnih stranskih učinkov, ki so lahko celo pomembnejši od samega osnovnega cilja. Tako smo dosegli in celo presegli naša pričakovanja glede namena organizacije delavnic in priprave Priporočil, saj je bil odziv udeležencev in tistih, ki so za delavnice izvedeli posredno, zelo dober, v javnosti pa se je povečala tudi prepoznavnost samega projekta in aktivnosti Zavoda v njem.

PROJEKT AMC MED LJUDMI

Sara Strajnar



Različni so načini, kako neko idejo prenesti izven kroga projektnih partnerjev in ožjih sodelavcev. Za seznanjanje o tujerodnih medovitih rastlinah, njihovih »pasteh« ter negativnih vplivih na naravo smo v projektu AMC PROMO BID izkoristili priložnost in dan čebelarstva v Lescah (sobota, 18. maj) povezali z dnevom naravovarstva in čebelarstva. Dopoldne so zainteresirani prisluhnili zanimivim predavanjem dr. Janka Božiča in Sonje Rozman na temo invazivnih vrst v čebelarstvu in razmišljali, ali so vse medovite rastline dobre tudi za naravo. Preko celotnega dne smo projekt predstavljali na stojnici, mimo katere se je sprehodilo preko tisoč čebelarjev iz vse Slovenije. Pri stojnici so si z zanimanjem ogledovali barvita plakata Tujerodne medovite rastline – vedno več jih je v naravi in Avtohtone medovite rastline – vedno manj jih je v naravi. Ob sličicah rastlin smo se s čebelarji in drugimi udeleženci pogovarjali, širili zavedanje o tujerodnih medovitih vrstah, hkrati pa dobili vpogled v razmišljanja čebelarjev in njihova praktična postopanja. Iz pogovorov lahko izluščimo dve stvari: skoraj vsak čebelar ima ob čebelnjaku posajeno kakšno tujerodno vrsto in

čebelarji se ne zavedajo izvora rastlin in njihove morebitne problematičnosti – niti o tem ne razmišljajo. K razmišljanju o tujerodnih invazivnih vrstah pa je čebelarje in ostale obiskovalce napeljala tudi krajša anketa, ki smo jo pripravili. Med prireditvijo sta Sonja in Janko povzela vsebino dopoldanskih predavanj in čebelarje kot varuhe narave pozvala k premisleku in previdnosti, ko za čebeljo pašo izbirajo rastline. Poln šotor čebelarjev je prisluhnil. Tako smo s predavanji in zelo dobro obiskano stojnico ta dan spregovorili o za mnoge čebelarje prvič slišani problematiki – da so nekatere dobro medovite in zaželene rastline v čebelarstvu lahko nadloga za našo naravo. Živahen utrip na projektu se je junija nadaljeval ob Kokri. Tri dni je skupaj 12 dijakov in študentov odstranjevalo žlezavo in drobnocvetno nedotiko ter zlato rozgo z bregov reke. Odstranjevanje smo ponovili na istem območju kot lani in ga še razširili, saj je bilo nedotike po lanski akciji občutno manj. Mladi so delo opravili natančno in zavzeto, nanje se lahko zanesemo in že se skupaj »spogledujemo« z drzno idejo – bi lahko invazivk očistili Kokro od izvira do izliva?



Odstranjevanje invazivk

V sodelovanju z Društvom za varstvo okolja Bled smo 15. junija drugo leto zapored organizirali prostovoljno akcijo odstranjevanja zlate rozge v okolici Koritnega. Tokrat v sončnem vremenu (za razliko od lanskega dežja) ni manjkalo energije za natančno puljenje ter za košnjo rozge na bolj sklenjenih in večjih rastiščih. Rozgo smo odstranili s štirih naravovarstveno pomembnih območij. Akcije se je udeležilo več domačinov kot lani, kar je bil tudi naš cilj. Na koncu sta vsem teknila pica in potica, ki sta jo za dobrih 20 udeležencev pripravili domačinki.

TRADICIONALNI ŠPORTNI DAN TOKRAT NA ZBILJAH

Mateja Nose Marolt

Drugi petek v juniju že tradicionalno izvedemo športni dan zaposlenih na Zavodu. Tudi tokrat je bila za organizacijo zadolžena Urša, ki nas je letos vabila ob in na Zbiljsko jezero. Po daljšem obdobju deževnega vremena je v petek sijalo sonce, še več, dan je bil vroč. Tudi tokrat smo se nekateri na športni dan pripeljali s kolesi. »Giro di Zbilje« je tokrat potekal sočasno v dveh etapah: iz Kranja (šest kolesarjev) in iz Ljubljane (dve kolesarki).



Udeleženci "Gira di Zbilje" na cilju

Po zboru udeležencev in okrepčilu smo poprijeli za žoge (nogometno, odbojgarsko, košarkaško), igrali mini golf ter biljard z velikimi bowling krogli. Najpogumnejši so se podali s čolni med labode na Zbiljsko jezero. Smeha, dobre volje in prijetnega druženja tudi tokrat ni manjkalo.

Kje se bomo družili naslednje leto še ni znano, vsekakor pa bo vsaj tako lušno kot letos.



Malo večji biljard



Ljubitelji odbojke na mivki



Nogometna ekipa